

För att utreda frågan om utnyttjandet av äldre militär och civilmilitär personal tillsattes 1963 en utredning som antagit namnet Militära tjänstgöringsåldersutredningen (MTU). Till MTU har uppdragits att även verkställa översyn av behovet av befäl i flygvapnets freds- och krigsorganisation (flygvapnets befälsutredning). En stark anknytning finns emellan behovet av befäl och personalens pensionsåldrar. I befälsutredningens program ingår f n en serie besök vid flygvapnets förband och utbildningsanstalter. Som information för den personal som berörs av besöken följer här chefens för flygvapnet principiella inställning till frågan om pensionsåldrar för flygvapnets personal.

Flygvapnets befälskader är uppbyggd med utgångspunkt från att all personal på aktiv stat skall ingå och fylla uppgifter i krigsorganisationen. Av statpersonal finns sålunda inte några tjänstemän som enbart har avsetts för befattningar i fredsorganisationen och som då flygvapnet organiseras för krig ej tas i anspråk. Eftersom de vapensystem som flygvapnet består av är komplicerade och kräver lång utbildning och kontinuerlig träning av den personal som skall se till att de fungerar är det nödvändigt att en stor del av i flygvapnets krigsorganisation ingående personal utgörs av sådan som är på aktiv stat. Det rådande förhållandet motiveras av krav på grundliga yrkeskunskaper och ej av behov av instruktörer för utbildning av flygvapnets värnpliktiga.

På dem som skall ingå i krigsorganisationen måste ställas vissa minimikrav på fysisk spänst och psykisk vitalitet. Kravet på fysisk spänst är störst beträffande personal som ingår i flygförband och i basorganisationen. Men på alla — oavsett vilka befattningar de bekläder i krigsorganisationen — måste ställas det kravet, att de kan delta i sådan strid som kan behöva genomföras vid försvar av arbetsplatsen — denna må vara en flygbas, en verkstad, en radarstation, en luftbevakningsstation eller en ledningscentral. Kravet på psykisk vitalitet och förmåga att motstå stress är lika stort inom alla enheter i organisationen.

Det är klarlagt att den fysiska spänsten avtar med ökande ålder. Detsamma gäller förmågan att motstå psykisk belastning. Individuella variationer förekommer. De positiva (för åldern ovanligt god fysisk respektive psykisk status) minskar snabbt i antal med ökande ålder, medan de negativa relativt sett ökar. Valet av pensionsålder för personal i krigsorganisationen måste ske mot bakgrund härav.

Det kan hävdas, att en tjänsteman med hänsyn till statens intressen bör kunna utnyttjas i statens tjänst så länge som hans arbetsförmåga medger. Därigenom nedbringas man statens kostnader för personalens pensionering. En så-

dan lösning av pensionsfrågan kan vara motive-rad med hänsyn till rent statsfinansiella intres-sen. Mot statens naturliga strävan att utnyttja personalen så länge som möjligt står de krav som det moderna kriget och den tekniska ut-vecklingen ställer på individen. Dessa krav mo-tiverar i stället en låg pensionsålder trots att detta ifråga om pensioneringskostnader medför ökade utgifter för staten. I statens intresse lig-ger sålunda icke endast att nedbringa pensione-ringskostnaderna utan även att skapa och vid-makthålla ett effektivt försvar. Den minskning av pensioneringskostnaderna, som kan vinnas t ex genom att höja pensionsåldrarna, måste vä-gas mot konsekvenserna för försvarets effekti-vitet. Nuvarande pensionsåldrar innebär i dessa avseenden en kompromiss.

Generellt bör gälla att effektivitetssynpunk-ter bör vara i första hand avgörande, när man fastställer pensionsåldersnivån för olika tjänste-kategorier. För militära befattningshavare torde detta krav vara speciellt framträdande med hän-syn såväl till det ansvar för personal och dyrbar materiel, som åvilar militär och civilmilitär per-sonal i befälsställning, som till den snabba ut-vecklingen på krigsteknikens område, vilken ställer allt större krav på personalens vitalitet. Ett pensioneringssystem för militär och civilmili-tär personal bör därför vara grundat icke endast på strävan att kunna utnyttja personalen så länge arbetsförmågan det medger utan även på omsorgen om försvarsorganisationens effekti-vitet. Därvid måste också organisatoriska problem beaktas. Sådana problem är exempelvis pensio-neringssystemets inverkan på krigsorganisatio-

Pensionsåldern

nen, befodringsförhållandena och därmed på rekryteringen m m. Samtidigt som i första hand effektiviteten tillgodoses bör även personliga hänsyn beaktas. Därmed avses närmast, att var-je medborgare borde få tillfälle att på äldre da-gar, men innan hans arbetsförmåga helt förbru-kats, inrätta sin tillvaro efter vad han själv fin-ner för gott.

Chefens för flygvapnet främsta uppgift är att svara för att flygvapnet vid ofred skall kunna lö-sa de uppgifter för landets försvar som ålagts vapnet. Av väsentlig betydelse är härvid att flyg-vapnets personal har de fysiska och psykiska kvalifikationer som krävs för att i en sådan si-tuation motsvara de krav, som landet med hänsyn till på flygvapnets vapensystem nedlag-da kostnader har rätt att ställa. Chefen för flyg-vapnet är ej beredd att biträda, att pensionsål-dern för i flygvapnets krigsorganisation ingåen-de personal höjs och därigenom begränsar vap-nets möjligheter att i krig lösa sin uppgift. ■